

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT
Mekanizmi për Parandalimin e Torturës

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 201400765/2

Tiranë ___/___/2014

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe i trajtimit të të miturve në Institutin e të Miturve Kavajë.*

Drejtuar: **Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve
Z. Artur Zoto**

TIRANË

**Drejtorit të Institutit të të Miturve
Përparim Daiu**

KAVAJË

Të nderuar Zotërinj,

Avokati i Popullit në rolin e Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës, kreu një inspektim të përgjithshëm në Institutin e të Miturve Kavajë, më datë 16.04.2014. Objektivi kryesor i kësaj vizite monitoruese ishte vlerësimi i kushteve të Institutit, cilësia e trajtimit të të miturve brenda tij, si dhe masat e marra për trajtimin e problematikave të ndeshura gjatë inspektimit të mëparshëm.

Në përbërje të grupit inspektues ishin Jorida Rustemi (Drejtuese e MKPT-së, drejtuese e grupit inspektues - psikologe klinike), Irena Taga, Nd/Komisionere - juriste, Alma Alibali Nd/Komisionere – mjeke psikiatre, dhe Alfred Koçobashi, Nd/Komisioner – jurist. Vizita u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi. Nga ana e drejtuesit të Institucionit, ekspertëve të grupit inspektues iu ofrua

mundësia që të kishin akses brenda rregullave dhe pa vështirësi në të gjithë personat dhe ambientet që duhet të monitoronin.

Pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, Avokati i Popullit ka detyrimin kushtetues dhe ligjor t'ju parashtrojë konkluzionet përfundimtare, duke ju referuar si më poshtë vijon:

Shënime paraprake

Kjo ishte vizita periodike monitoruese e Avokatit të Popullit në Institutin e të Miturve Kavajë për vitin 2014. Institucioni ka kapacitet maksimal prej 40 personash duke përfshirë një sektor të vuajtjes së dënimit me kapacitet prej 20 personash dhe një sektor paraburgimi me kapacitet prej 20 personash. Në momentin e inspektimit, në mjediset e institucionit ishin 26 të mitur, 24 prej të cilëve të paraburgosur dhe 2 të burgosur. 25 të mitur kishin përfituar nga amnistia e shpallur me Dekret të Presidentit të Republikës Nr. 8523, datë 24.03.2014.

Në përputhje me procedurën e zhvillimit të monitorimit, grupi inspektues kreu fillimisht takimin me drejtuesin e institucionit, i cili u shpreh i gatshëm për bashkëpunim në përmbushjen e qëllimit të inspektimit. Gjatë takimit, grupi inspektues, duke pasur parasysh se Instituti i të Miturve Kavajë është një institucion i ndërtuar rishtas dhe i vënë në funksion sipas parametrave të larta Evropiane, kërkoi fillimisht informacion në lidhje me të drejtat dhe trajtimin e të miturve si dhe mbi mënyrën e trajtimit nga ana e institucionit të problematikave të ndeshura në inspektimin e mëparshëm pranë këtë institucioni në vitin 2013. Nga ana e drejtuesit të institucionit, ekspertëve iu bë me dije se ndaj individëve që ishin akuzuar për ushtrim dhune dhe trajtim jo dinjitoz të të miturve në institucion, ishin bërë hetime dhe ishin marrë masat e duhura administrative. Lidhur me problemet e mirëmbajtjes strukturore dhe shërbimeve ndaj të miturve të evidentuara nga vizita pararendëse, nga ana e përfaqësuesit të institucionit u sqarua se ishin marrë masat e mundshme për minimizimin apo eliminimin e problematikave të evidentuara.

Në kohën e monitorimit nuk kishte të mitur në dhomat e observimit. Po ashtu në dhomën e veçimit nuk kishte asnjë person ndaj të cilit të ishte marrë masë disiplinore.

Në momentin e inspektimit ishin 24 të paraburgosur, pra 4 persona mbi kapacitetin normal, dhe 2 të burgosur. Gjatë inspektimit konstatuam se në mjediset e paraburgimit kishte 2 persona që sapo kishin mbushur 18 vjeç.

Referuar në informacionin e marrë dhe të konfirmuar me listën zyrtare të të punësuarve, në institucion në kohën e monitorimit figuronin 6 të paraburgosur të punësuar.

1. Trajtimi

Grupi i monitorimit pati për objektiv të punës së tij mbledhjen e informacionit lidhur me trajtimin e të miturve, në identifikimin e rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, si edhe të rasteve të marrjes së masave disiplinore të “veçimit nga aktivitetet e përbashkëta“. Nga informacioni i marrë, nga bisedimi në grup dhe në privatësi me të miturit, grupi monitorues nuk konstatoi ndonjë rast flagrant torture apo përdorimi të tepruar të forcës.

Në rastet kur kishin ndodhur ngjarje të tilla, personat përgjegjës ishin ndëshkuar me masa administrative nga ana e drejtuesve të institucionit. Këto raste u gjendën edhe të regjistruara në dokumentacionin shëndetësorë konkretisht në regjistrin e evidentimit të rasteve të dëmtimeve fizike nga ushtrimi i dhunës dhe trajtuar nga ana e stafit mjekësor. Në këtë regjistër u evidentuan dy raste të ushtrimit të dhunës fizike ndaj të të miturve nga efektivë të grupit të gatshëm të institucionit. Lidhur me këto dy raste u administrua nga ana e ekspertëve të MKPT i gjithë dokumentacioni i masave disiplinore ndaj personave përgjegjës.

Pavarësisht masave të marra në këtë drejtim nga ana e drejtuesve të institucionit ndaj akteve të tilla të patolerueshme, grupi inspektues i MKPT nga intervistat e zhvilluara në privatësi me të miturit konstatoi përtej pretendimeve dhe dyshimeve të arsyeshme se ende në këtë institucion ka persona të caktuar në stafin e sigurisë të cilët e ushtojnë dhunën fizike dhe psikologjike si formë presioni dhe ndëshkimi. Po ashtu u konstatua se dhe nga stafi psiko-social masat disiplinore përdorëshin përtej kompetencave si formë presioni pa ndërgjegjësimin që përbënin dhunë psikologjike. Grupi inspektues i MKPT i referoi këto informacione me të dhëna konkrete drejtuesve të institucionit duke u bërë të qartë se raste të tilla nuk mund të tolerohen dhe se nuk do të kalojnë të pandëshkuara sipas legjislacionit në fuqi.

Gjatë takimit me të miturit, grupi i inspektimit mori dijeni për të miturin P. Xh, i datëlindjes 11.04.1997, i cili dyshohej të kishte kryer veprën penale “prodhim dhe shitje të lëndëve narkotike”, neni 283/2 i Kodit Penal, për të cilin, masa e sigurisë ishte caktuar “arrest në burg” me afat 30 ditë. I mituri ishte arrestuar më datë 07.03.2014, rrjedhimisht, duke u bazuar në nenin 250 të Kodit të Procedurës Penale, pika 1 që thotë se “efektet e paraburgimit fillojnë të ecin nga çasti i arrestimit ose ndalimit” sipas përlogaritjeve, afati i masës së sigurisë së tij duhej të përfundonte me datë 07.04.2014. Në momentin e kontaktimit me grupin e monitorimit më datë 16.04.2014, I mituri vijonte të mbetej në mjediset e paraburgimit, i përfunduar dhe i pasqaruar se përse vijonte të qëndronte në paraburgim. Grupi i inspektimit mori takim me përgjegjësin e sektorit ligjor, dhe prej tij u informua se institucioni ishte në pritje të komunikimit të prokurorisë, me anë të të cilit i mituri ose do të lirohej, ose do t'i jepej një masë tjetër sigurie. Grupi monitorues u informua nga përgjegjësi i sektorit ligjor se problematika në fjalë ishte identifikuar dhe e njohur nga ana e tij dhe të vetë Institutit të të Miturve Kavajë. Kjo problematikë bëhej e theksuar për të paraburgosurit me masë sigurie me afat, pasi njoftimi nga ana e prokurorisë për vijimësinë e çështjes vinte pothuajse në çdo rast e vonesë. Pavarësisht se nga ana e përgjegjësit ligjor u shpjegua se në të tilla raste, përkrah komunikimit zyrtar shkresor me prokurorinë përkatëse, ai personalisht mbante komunikim telefonik me prokurorët e çështjeve me problematikën e lartpërmendur, në rastin e të miturit të sipërcituar, nuk ishte ndërmarrë asnjë veprim shkresor, duke e lënë të miturin pa informacion dhe për më tepër, në parim, duke i privuar lirinë pa një dokument të vlefshëm ligjor. Përgjegjësi i sektorit ligjor, pas diskutimit me grupin e monitorimit për rastin në fjalë, gjatë takimit përmbyllës, informoi se ndërkohë kishte pasur një komunikim telefonik me prokurorin e çështjes, prej të cilit ishte vënë në dijeni se të miturit i ishte dhënë një masë tjetër sigurie pa afat, për të cilën, gjithsesi, ende i mituri nuk ishte vënë në dijeni.

Në bazë të Nenit 35, pika 1, të Kodit të Procedurës Penale, të miturit duhet t'i sigurohet ndihma si juridike, ashtu edhe ajo psikologjike, me praninë e prindit ose të personave të tjerë “të kërkuar nga i mituri dhe të pranuar nga autoriteti që procedon”. Për më tepër, në nenin 14, të ligjit nr. Nr. 8331, datë 21.4.1998, “Për ekzekutimin e vendimeve penale”, i ndryshuar, “Për të dënuarit e mitur organet e ekzekutimit njoftojnë paraprakisht edhe prindin ose kujdestarin”. Në kontaktin që inspektuesit patën me të miturin, të paraburgosurit e tjerë të mitur, si dhe me personelin, u informuan se i mituri nuk kishte marrë asnjë lloj kontakti me të afërmit e tij që prej ditës së arrestimit, e deri në momentin e kontaktit me grupin monitorues.

Në optikën e monitorimit të MKPT, ishin edhe masat disiplinore, ligjshmëria e marrjes së tyre dhe kushtet e korrektësia e ekzekutimit të tyre. Nga ana e administratës së institucionit, ekspertëve iu bë me dije se sjellja e mirë, harmonike dhe korrekte e të miturve ndërmjet tyre, por edhe ndaj punonjësve të institucionit, kishte sjellë që për një kohë të gjatë të mos kishte situata të përdorimit të masave disiplinore ndaj të miturve. Nga ana e ekspertëve të MKPT u vlerësua ky fakt, pasi vendosja e të miturve në kushte veçimi është një masë e cila sjell pasoja në integritetin e tyre fizik dhe psikik, e si e tillë duhet të merret në raste shumë të rralla dhe të konsiderohet si mjete disiplinor

më ekstrem që duhet dhënë për një kohë sa me të shkurtër në garantim të kohës së plotë të ajrimit dhe të literaturës didaktike dhe letrare.

Në këtë drejtim u vlerësuan rekomandimet e DPB në zbatimin e praktikave të mira Evropiane në fushën e drejtësisë për të miturit mbi zbatimin e masave alternative disiplinore në institucion përkundër masës së “veçimit”. Megjithatë u konstatua se masat e reja edukative disiplinore nuk ishin kuptuar siç duhet nga ana e stafit të edukimit dhe zbatoheshin jashtë procedurave dhe politikave disiplinore dhe edukative për të miturit sikurse përcaktohen në udhëzuesin administrativ të DPB. Masat edukative për vetë funksionin pedagogjik të tyre duhet të përdoren në mënyrë të drejtë, të duhur dhe të paanshme. Procedura e dhënies së tyre duhet të jetë transparente dhe i mituri duhet të dëgjohet gjatë marrjes së vendimit dhe të ketë mundësinë të shpjegohet lidhur me arsyen dhe veprimet e tij. Procedura duhet të jetë e thjeshtë dhe e lehtë për t’u kuptuar nga ana e të miturit. Lidhur me llojet e masave edukative dhe kohëzgjatjen e tyre parashikohet:

- a. Pushim/ përjashtim nga aktiviteti edukativ nga 10-15 minuta deri në 25-30 minuta në rastet e mungesës së reflektimit. (Këtë masë mund ta japë personeli i edukimit).
- b. Përjashtim nga pjesëmarrja në njërin nga aktivitetet e dëshiruara prej të miturit gjatë ditës, jo më shumë se 50-60 minuta. (Këtë masë mund ta japë personeli i edukimit me miratimin e Përgjegjësit të Sektorit të Kujdesit Social).
- c. Përjashtim nga aktivitetet ditore në grup dhe qëndrim gjatë ditës në dhomë. Në këtë rast qëndrimi me dhomë nuk mund të zgjasë më shumë se 15 orë (këtë masë mund ta japë Drejtori i Institucionit bazuar në relacionin me shkrim të Përgjegjësit të Sektorit të Kujdesit Social).

Në kundërshtim me sa më lartë, grupi i inspektimit konstatoi rastin e një të mituri, të cilit, nga ana e stafit të edukimit, më saktë, njëra prej specialisteve të edukimit, sigluar nga përgjegjësja e sektorit social, i ishte dhënë një masë edukative “me përjashtim nga aktivitetet për një ditë” në tejkalim të kompetencave procedurale. Për më tepër, i mituri nuk ishte informuar, apo t’i ishte dhënë mundësia të shpjegohej lidhur me problematikën e sjelljes së pretenduar dhe as mbi kohëzgjatjen e masës disiplinore. Lidhur me vendosjen e dhënies së masës edukative dhe kohën e përfundimit të saj duhet të zbatohen procedurat ligjore të cilat në vetvete mbartin një funksion edukues rigoziteti ligjore. Në rastin në fjalë, pika c nuk ishte zbatuar.

2. Masat mbrojtëse.

Komisioni i Pritjes funksiononte normalisht. Të dhënat regjistroheshin në një regjistër të posaçëm. Për rastet e dhunës së konstatuar nga Komisioni kishte një regjistër të veçantë që mbahej nga mjekja e institucionit. Mjekja bënte pjesë edhe në Komisionin Disiplinor, por si vëzhguese pa të të drejtë vote gjatë procesit.

Gjatë inspektimit të ambienteve të brendshme të institucionit, u konstatua se kishte një dhomë të posaçme për Komisionin e Pritjes dhe dy dhoma takimi brenda standardeve që lejonin takimin pa pengesa mes të miturit dhe vizituesit

Në muret dhe hollin e çdo kati ishin afishuar të drejtat dhe detyrimet e të miturve. Dhoma e veçimit dhe dy dhomat e vëzhgimit ishin të pajisura me krevate e shtroje, por kishin probleme në sistemin elektrik (tela të pa izoluar jashtë kutie) dhe atë hidraulik (probleme me ujin, rubinetet, WC-në), duke u bërë të papërshtatshme për banim. Korridorin në të cilin ndodheshin këto dhoma ishte i pambuluar me kamera sigurie.

Pothuajse të gjithë të miturit pohuan se mund të flisnin sa herë të dëshironin me të afërmit e tyre nëpërmjet telefonit me kartë që ndodhej në mjedisin e përbashkët.

Ekzistonte sistemi i kërkesë/ankesave. Të miturit plotësonin një formular të thjeshtë të hartuar nga vetë institucioni, të cilin ia dorëzonin edukatorit. Ky i fundit ia kalonte Drejtorit të Institucionit, i cili përgjithësisht brenda të njëjtës ditë, takohej me të miturin duke i dhënë udhë zgjidhjes së problematikës së të miturit kërkues/ankues.

3. Kushtet materiale

Institucioni ishte i pajisur me sistem ventilimi dhe ngrohjeje qendrore, si dhe me sistem të mbrojtjes kundër zjarrit. Gjithashtu institucioni kishte ambient sportiv (fushë futbollit/ kalçeto), lavanteri, kuzhinë moderne, klasa në formë laborator për punë me dru dhe metal si dhe artesh të aplikuara gjithashtu dhe ambient për dhomë kulturi, bibliotekë, infermieri, si dhe ambient palestere të cilësuar nga vetë institucioni si jo funksional.

Mjediset e të paraburgosurve ishin të ndara nga ato të të burgosurve. Sektorët, në të cilët ishin dhe dhomat e banimit të të paraburgosurve dhe të miturve të dënuar ishin të organizuar në këto ambiente: dhoma banimi, ambiente të përbashkëta, dhomë këshillimi, klasa, banjë e jashtme e përbashkët me ambiente dushi. Sektori i paraburgimit në Kavajë është i organizuar në tre seksione njeri në katin e parë dhe dy në katin e dytë të ndërtesës. Secili nga seksionet kishte pesë dhoma me kapacitet mbajtës dy persona në dhomë, si dhe ambiente të dusheve më vete për çdo seksion. Dhomat ishin pajisur me orënditë e nevojshme dhe me banja. Mjediset në njërin prej sektorëve të paraburgimit ishin më higjienike. Gjatë inspektimit u konstatua se institucioni po lyhej. Si në paraburgim, ashtu edhe në burgim, tualetet e vendosura brenda në dhomat e banimit kishin nevoja imediate për ndërhyrje në shmangien e lagështirës dhe në disa raste për vendosjen e ndriçimit artificial dhe lavamanëve.

Nuk kishte probleme në furnizimin e vazhdueshëm me energji elektrike dhe me ujë të ngrohtë për dushet. Megjithatë, këto të fundit, kishin problematika të theksuara lagështie dhe amortizimi: në një total prej 9 dushesh, vetëm 3

punonin normalisht, kurse të 12-të lavamanët e vendosur në të njëjtin ambient nuk ishte funksionalë. Në ambientin e dushit të njërit prej sektorëve të paraburgimit, mungonte energjia elektrike dhe kishte rrjedhje të pakontrolluara të ujit. Përgjithësisht ambientet e dushit ishin shumë të ftohta për të funksionuar në normalitet.

Ngrohja mbetej problem edhe për ambientet e tjera, pasi kaldaja ndizej vetëm në darkë për disa orë dhe fikej sërish vetëm kur temperaturat uleshin nën 5 gradë.

Në mjedisin e përshtatur si lavanderi ishin 5 makina larëse, por 2 prej tyre ishin jashtë funksionit. Tharja kryhej brenda të njëjtit ambient, në dy kremstarë dhe karrige.

Mjedisi i kuzhinës ishte i pastër dhe i mirë pajisur. Menyja javore ishte e afishuar dhe brenda në frigorifer ishin ruajtur mostrat e ushqimit ditor në një kuti plastike të vulosur. Cilësia e ushqimit dhe larmia e tij ishte një problem për të cilin grupi i inspektimit mori ankesa nga të gjithë të miturit. Problematika u nxorën në pah edhe për produkte specifike të tilla si vezët, mishi dhe qumështi, të cilët përveç aromave të pakëndshme, shërbeheshin në pjata dhe gota të papastra.

Palestra e institucionit kishte rreth 3 muaj e gjysmë që ishte mbyllur me pretendimin që veglat kishin defekte dhe si të tilla krijonin rrezikshmëri për të miturit. Grupi i inspektimit këqyri ambientin e palestrës dhe verifikoi se ajo ishte në kushte optimale për përdorim dhe se vetëm disa vegla kishin nevojë për riparime minimale.

Lidhur me furnizimin me pajisje hotelerie apo të higjienës personale apo të përbashkët, të miturit pohuan se furnizimi me artikuj të tillë si furça dhëmbësh, pasta, letra higjienike, etj. ishte i pamjaftueshëm dhe se pjesa më e madhe e tyre furnizoheshin nga familja.

Vijonte i njëjti problem i konstatuar edhe gjatë inspektimit të kaluar, lidhur me blerjen e artikujve të ndryshëm pranë dyqanit të institucionit për shkak të mospasjes së kartës përkatëse të debitit. Në këtë mënyrë, të miturit nuk kishin mundësinë të blinin produkte sipas dëshirës, por mbeteshin tek artikujt e dërguar nga familja.

4. Regjimi dhe aktivitetet

Çështja e ajrimit u verifikua si problematike nga ana e grupit të inspektimit. Drejtuesit e institucionit nuk ishin në dijeni që me ndryshimet e reja ligjore, të miturit duhet të kenë ajrosje deri në 3 orë në ditë. Ata u shprehën se me rregullore të miturit dilnin 2 orë në ditë për ajrim dhe se aktivitetet sportive përfshihen brenda këtij orari. Ndërkohë që nga të miturit mësuam se ata dinin kryesisht rreth 45 minuta paradite dhe po aq pasdite, por edhe kjo ndodhte edhe me përzgjedhje duke krijuar standarde të dyfishta sjelljeje dhe trajtimi ndaj të miturve brenda të njëjtit institucion, madje edhe brenda të njëjtit

seksion. Të miturit, pohuan se ajrimi bëhej edhe sipas dëshirës së personelit të sigurisë në kohë dhe kohëzgjatje.

Të miturit kishin mundësi të ndiqnin arsimin e detyrueshëm 9-vjeçar të ndarë përkatësisht në cikël të lartë e të ulët. Për të miturit e ardhur rishtazi kërkesat dërgoheshin pranë Drejtorive Arsimore Rajonale/ Zyrave arsimore të rretheve nga vijnë të miturit, mbi arsimin përkatës të tyre. Mësimdhënia kryhej nga Shkolla "Rilindja" Kavajë. Regjistrimi në klasat përkatëse bëhej mbi bazën e dokumentimit përkatës (kur ky disponohet) ose në bazën e testimi. Me mbarimin e klasës apo lirim/transferimin e të miturit, ky i fundit pajisej me dëftesën ose vërtetimin përkatës të njëvlershëm me atë të përfituar nga shkolla e të njëjtit nivel jashtë Institutit.

Procesi i formimit profesional (kurse për saldator, hidraulik dhe punë me dru) zhvillohej nga Instruktorët e Qendrës së Formimit Profesional Durrës, nga e hëna në të premte, në orën 14.30 deri më 16.00.

Të miturit gëzonin të drejtën për të frekuentuar bibliotekën si dhe për të marrë pjesë në recensionet e librave e temat sociale që zhvilloheshin nga stafi i edukimit përmes edukatorëve përkatës.

Aktivitetet sportive konsistonin kryesisht në lojëra tavoline, lojëra futbollit, basketbollit dhe volejbollit.

Aktivitetet fetare kryheshin në bashkëpunim me Kishën Ortodokse dhe Myftininë Kavajë, përkatësisht nga një orë në javë.

Shërbimi psiko-social u vlerësua nga shqyrtimi i dokumentacionit, takimi me të miturit dhe komunikimi me stafin. Dosjet psiko-sociale mbaheshin të mbyllura me çelës. Ato ishin të plotësuar me cilësi të ndryshme në varësi të specialistit që i mbulonte. Përgjithësisht shënimet e veçanta ishin të përmuajshme, por të shkruara në mënyrë standarde e të paspecifikuar. Programet individuale të trajtimit, në rastet kur ishin të përfshira, ishin të paplotësuar në të gjitha zërat. Kishte raste mungesash në hartimin e planeve të ndërhyrjes. Mungonin testet diagnostikuese. Sa i përket këshillimeve individuale, ato rezultonin të ishin kryer jo në përputhje me standardet profesionale (psikologjike). Këshillime në grup konsideroheshin kryesisht bisedat e lira gjatë trajtimit të temave sociale. Të miturit kishin ankesa për sa i përket cilësisë së shërbimit psikologjik.

5. Shërbimi shëndetësor

Stafi i kujdesit shëndetësor ishte i plotësuar sipas organikës me një mjek me kohë të plotë, një farmacist- ndihmës mjek me kohë të plotë, një stomatolog me kohë të pjesshme dhe katër ndihmës mjekë. Nga intervistat me të paraburgosurit dhe të dënuarit pranë këtij institucioni, nuk u konstatuan probleme të shëndetit fizik. Ata u shprehën të kënaqur me ndjekjen dhe vlerësimin e mjekes për çdo ankesë të tyre, si dhe shërbimin shëndetësor në përgjithësi. Nuk kishte të mitur që vuanin nga sëmundje kronike. Rastet e konstatuara me probleme të shëndetit fizik ishin trajtuar në mënyrë korrekte. Mjekja e institucionit pasi bënte një vlerësim të përgjithshëm të gjendjes së tyre shëndetësore, kur konstatonte probleme që kërkonin një vlerësim më të specializuar, rekomandonte konsulta përkatëse në spitalin e rrethit apo/dhe në QSB Tiranë, në varësi të patologjisë organike nga e cila vuante pacienti. Në ditën e inspektimit, në bazë të dokumentacionit të shqyrtuar, një I paraburgosur (S. M.) pasi ishte diagnostikuar me Formacion Femoral sinister,

ishite dërguar në QSB-Tiranë për një konsultë më të zgjeruar e planifikim të ndërhyrjes kirurgjikale.

Për sa i përket trajtimit të problemeve të shëndetit mendor, në institucion gjendej vetëm një i dënuar minoren i diagnostikuar me prapambetje mendore të lehtë. Gjithsesi, gjatë inspektimit u konstatua një minoren i cili manifestonte çrregullime të gjumit, ankthit dhe luhatje të vazhdueshme humori, i cili duhej vlerësuar nga stafi psiko-social dhe nga një specialist (mjek psikiatër) për të dhënë rekomandimet e duhura terapeutike.

Nga inspektimi i dhomës së mjekes, farmacistit, stomatologut e infermierisë, u vërejt se ato ishin në kushte të mira higjieno-sanitare, të rregullta e të mirëmbajtura, por u konstatuan mangësi në mjete mjekësore për manipulime të ndryshme. Në farmaci, kishte mungesa në medikamente, veçanërisht në medikamente të urgjencës. Në dhomën e stomatologut, uniti funksiononte me probleme (poltroni defektoz, pështymore pa ujë), dhe mungonte autoklava e instrumentet dentarë. Ambulanca e institucionit ishte jashtë funksionit.

Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor e në veçanti ai i mjekes u konstatua ekzistenca e një regjistri të evidentimit të rasteve të ushtrimit të dhunës fizike. Të gjithë formatet e kontrollit mjekësor ishin të mbajtura në rregull. Në to u vërejtën dy raste të ushtrimit të dhunës nga individë pjesë e grupit të gatshëm të institucionit, për të cilët nga stafi drejtues i institucionit ishin marrë masa administrative konkrete. Regjistrat e informacionit 24orësh të infermierëve ishin të rregullta. Kartelat mjekësore ishin të plotësuara në mënyrë korrekte dhe mbaheshin të mbyllura me çelës.

Me libreza shëndetësore ishin të pajisur dy të burgosurit dhe vetëm gjashtë prej të paraburgosurve. Për 18 të paraburgosurit e tjerë mungonin librezat shëndetësore. Nga stafi i Institucionit grupi inspektues u informua që pajisja me libreza shëndetësore nuk ishte kryer për të gjithë të miturit, pasi ishin hasur probleme në plotësimin me dokumentacionet identifikuese. Në institucion ende nuk ishte vënë në zbatim skema e re e rimbursimit të ilaçeve.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; të nenit 21, gërma “b” të ligjit Nr. 8454 datë. 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 74/1 pika “b” të Ligjit Nr. 9888 datë 10.03.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin Nr. 8328 datë 16.04.1998 Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim”* ku parashikohet midis të tjerash se: *“Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca:*

b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”.

REKOMANDOJMË:

1. Mbulimin me sistem monitorimi (kamera) për të gjitha mjediset pa monitorim, në veçanti pranë dhomave të observimit dhe veçimit, si edhe në klasa.
2. Vënien në funksionim të të gjitha makinave larëse dhe sigurimin e mjediseve të mjaftueshme për tharjen e teshave.
3. Trajtimin e njëllojtë të të gjithë të miturve të paraburgosur në aspektin e pastërtisë, ajrimit, aktiviteteve të tjera, etj.
4. Rregullimin e tualeteve të vendosura në ambientet e banimit për ndriçim artificial, lavamanë dhe izolimin e lagështirës së theksuar.
5. Ndërhyrje e menjëhershme për rregullimin e dusheve, lavamanëve dhe ndriçimit artificial në këto ambiente, mundësimin e një mjedisi me ngrohje normale që bëjnë të mundur bërjen e dushit pa rrezikuar shëndetin, si edhe izolimi i lagështirës së theksuar, e cila mund të krijojë rrezikshmëri të lartë për sistemin elektrik. duke rrezikuar kështu shëndetin e të miturve.
6. Përmirësimin e ushqimit në drejtim të larmisë së menysë, përmirësimit të cilësisë së qumështit, vezëve dhe mishit, si edhe përmirësimi i higjienës së enëve ku gatuhet dhe shërbehet ushqimi.
7. Sigurimin e ngrohjes së vazhdueshme në mjediset e banimit.
8. Mundësimin e blerjes nga ana e të miturve e artikujve të dëshiruar pranë dyqanit të institucionit. Në përgjigjen e dërguar nga Institucioni i të Miturve Kavajë pranë Institucionit të Avokatit të Popullit me nr. 448 prot., datë 04.03.2014, shpjegohen masat e marra në drejtim të zgjidhjes së kësaj problematike me subjektin bankës për pajisjen e të miturve me karta debiti. Gjithsesi konstatohet se problematika vijon të mbetet e njëjtë, duke privuar kështu të miturit nga blerjet e personalizuara.
9. Riparimin e veglave në ambientet e palestrës, duke e rivendosur atë menjëherë në funksionim.
10. Furnizimin e të miturve me pajisje hotelerie dhe të higjienës personale e të përbashkët.
11. Ndjekjen më rigorozë e të paraburgosurve/burgosurve minorenë si nga ana e stafit mjekësor ashtu dhe atij psiko-social për sa i përket statusit mendor të tyre e gjendjes së përgjithshme psiko-emocionale, duke pasur parasysh edhe faktin e traumës që institucionalizimi mund të shkaktojë.
12. Mundësimin e riparimit të ambulancës ose pajisjen e institucionit me një autoambulancë të re.

13. Pajisjen e dhomës së stomatologut me autoklavë e instrumente dentare.
14. Furnizimin e farmacisë me medikamente, veçanërisht me ato të urgjencës.
15. Pajisjen me libreza shëndetësore të gjithë të paraburgosurit.
16. Vënien në funksion të plotë të skemës së rimbursimit të ilaçeve.
17. Marrjen e masave për zbatimin me rigorozitet të Udhëzuesit Administrativ të DPB lidhur me aplikimin e masave edukative për të miturit dhe respektimin e procedurave ligjore gjatë aplikimit të këtyre masave.
18. Marrjen e masave në lidhje me rritjen e mbikëqyrjes dhe vëmendjes kundrejt rasteve të pretenduara nga ana e të miturve për raste dhune fyerje apo kërcënimi ndaj tyre nga ana e ndonjë efektivit të sigurisë me prirje të tilla në institucion.
19. Marrjen e masave për përmirësimin e cilësisë së ofrimit të shërbimeve këshillimore psikologjike.
20. Marrjen e masave për përmirësimin e cilësisë së plotësimin të dosjeve psiko-sociale.
21. Hartimin e një marrëveshjeje mes Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve dhe Prokurorisë së Përgjithshme për të zgjidhur në mënyrë të menjëhershme çështjen e vonesave në komunikim mes prokurorive të rretheve gjyqësore dhe IEVP-ve lidhur me revokimin, shuarjen apo zëvendësimin e masës së sigurisë, veçanërisht kur ajo është me afat. Vonesa në komunikimin e sipërcituar çon në privimin e padrejtë të lirisë së personit të mitur. Për rastin e konstatuar nga grupi i monitorimit, Institucioni i të Miturve Kavajë duhet të informojë menjëherë Institucionin e Avokatit të Popullit lidhur me zgjidhjen e problematikës.
22. Lidhur me Rekomandimet 17 dhe 18 të merret në analizë procesi i trajtimit të rasteve përkatëse dhe të nxirren konkluzionet dhe masat përkatëse.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt.04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit".

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

AVOKATI I POPULLIT

Igli TOTOZANI

